

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 16

V Celovcu 16. septembra 1869.

Leto I.

Janček rokovnjačar.

(Črtice iz rokovnjaškega življenja.)

Med Tatincem in Pristavo se razprostira na Gorenškem velik gozd. Imenuje se ndnji gozd, menda zato, ker ima mnogo vasi v njem svoj delež. Pri nekem stranskem potu v tem gozdu na lepi ravnini pri smrečevji je lesena hišica.

Hišica je že silno stara, kar spričujejo črvojednasti tramovi, kateri se že eden drugemu vmikujejo, le v špranje natlačen mah jih skupaj veže. Streha na hišici je prav čudna. Tu je kos slamnate, zraven so smrekove kože, vmes so podtaknjene deske, tako, da se vidi, kakor bi bila iz mnogih zaplat sošita. — Hišica ima le eno stanovanje, ktero razsvitljujejo štiri majhina okenca, katerih le dve ste pred vetrom s steklenimi kosci malo zaprti. V hišici okol in okoli so klopi; v enem kotu stoji mala miza, v drugem pa peč, od ktere je misliti, da je ni en lončar delal, ampak mnogo in vsak je mislil po svoje jej posebno lepoto dati. Tu vidiš na eni pečnici orla, na drugi podobno križa; tu je slepica okrogla, tam štirivoglata. Če se v tej peči kuri, ni kaj posebnega, če gre dim raji v stanovanje kakor v dimnik. Veža je tudi v hišici, pa tako temna in okajena, da še pri solnčnem svitu komaj razločiš, kaj je v njej razpostavljenega.

V veži stoji dolg stol, to je krajnik s štirimi okleški podprt. Nanj je postavljen star celo razjeden škaf. V kotu pri peči je videti kuhinsko orodje: lopar, dvoje burklje, omelo; zraven na polici pa so pokriti trije lonci in dve ljubenski skledi. Vrata v hišo so podobna kaki lesi, pri katerih ni bil mizar vodja, ko so se narejale, gotovo pa je prvo delo kakega samouka. Nad vrati je na osm voglati tablici vrezana številka pet, zraven table je videti podoba mōre, na drugi strani pa prešičja čeljust. Pravijo, da mora odganja vse coprnice od hiše, čeljust prešičja vse strahove. Okoli hišice na eni strani je naložena skladavnica drv, na drugi pa butare sušja. Pred hišo se razprostira velik travnik, kateri je celo močvirnat; za hišo je temen smrekov gozd, iz katerega izvira bister studenec.

V tej hiši se je rodil Janček rokovnjačar.

Njegova mati je bila visoka, suha ženska, ktera je vedno prenašala kljune v Tržič, zraven se pa tudi ni branila, če jej je kdo kaj ubogajime dal. Kratko bila je ob enem kupčevka in beračica. Njen glas je bil posebno oster; lahko jo je vsak poznal, da je ona, ko je le spregovorila, če je tudi ni videl. Ker je vedno vedela kaj novega povedati, so jo ljudje radi imeli. Ta žena je povila Jančka menda tisto leto, ko so Francozi prvokrat v gledali lepo Gorenško stran.

Čudno se je z Jančekom že prvi dan godilo. Nesli so ga k sv. krstu. Sneg je bil zemljo debelo pokrnil, zato je bil pot do cerkve težaven. Botri si popred, predno domu gredó, pri „švedrastem botru“ nekaj boljšega privošijo; kapljice dolenca so jim ušle pod lasé, zato si najmejo voz, ter se že po noči odpeljejo proti

Jančkovemu domu. Pa brez Jančka pridejo domú. Izgubili so ga med potjo. Vsi osupnjeni, kje je novi kristjan, hité ga iskat, in res ga najdejo v snegu, kjer je prepeval v solzah prvo pesem, ktere se nobenemu ni treba učiti. Kaj bo iz tega fanta, se vprašujejo, ker se že prvi dan tako čudno z njim godi? Pa je že dobro, da smo le živega našli, če ne bi se nam trdo godilo.

Najdenega Jančka sprejme mati vesela, ali besede, ktere je govorila, so razodevale, da se boji njegove prihodnosti. „Že tako mlad se je izgubil, Bog vé, kam se bo izgubil, ko odrase?“ pravi mati.

Jančkova mladost.

Da izvedó bralci, kakšen deček je bil Janček, moramo ga tu malo popisati. Bil je deček debel, glavo je imel štirivoglato, pokrito s kuštrastimi lasmi; usta so mu bila neznano široka in so se jokajočemu do nšes odpirala. Zobje njegovi so bili beli ko sneg; z njimi je bil kos še tako trdemu lešnjeku ali orehu. Roké je imel dolge, ktere so že nekoliko naznanovale, za kako roko-delstvo boše pripraven.

Napravljen je bil Janček kaj čudno. Hlače je imel pisane kot gad, le do kolen dolge; pri kolenih si jih je z rudečim trakom zavezaval, zato da je bil brez skrbi, ko bi mu kaj iz vedno raztrganega žepa ušlo, da bi ne izgubil. Prepasan je bil z zelenim jermenom, nanj je natikal mali nožek „pipec.“ Srajco je imel hodnikovo, pa nikdar zapeto; zato je imel gosli vse ogorele in tako utrjene, da se ni prehladil in tudi ga nihče ni slišal kašljati. Razoglav je vedno bil, lasje so bili ogoreli in podobni tršasti baroki.

Komaj je Janček malo odrasel, že je materi pokorščino odpovedaval. Po dnevi se je klatil po gozdu, tam preganjal verice, iskal ptičjih gnjezd ali preiskaval vrtove, ter pokušal sadje, pa tudi je vedno kaj sabo domu jemal. Živel je rad samotno, ogibal se je drugih otrok. Ti so ga sovražili in tršastega Jančka imenovali, pa še drugih priimkov je imel na izbiro. Tako imena je drugim dobro plačeval; ko je ktereга otroka samega dobil, utrdil mu je gotovo kožo, ali mu je razpraskal obraz; tudi je rad s kamenjem puščal na glavi, ker kamenje lučati se je bil tako privadil, da je vedno dobro zadel, kamor je pomeril. Mnogokrat pa je tudi sam kako prav gorko dobil; ali to ga ni ustrašilo, vselej je vedel se maščevati.

Njegova mati ga je vedno zaradi takega obnašanja svarila, „ne delaj tako, — se boš vsem zameril — med ljudi ne boš smel — boš divji postal in brez vsakega blagega sočutja.“ On je le molčal in si svojo mislil. Le eno je malo upanja pri njem kazalo, da morebiti bo boljši ko odrase ali začne v šolo hoditi, namreč to, da je mater še dosti rad ubogal, ko ga je moliti učila.

Čas se bliža, da bo Janček mogel v šolo iti. Večkrat so ga že strašili: le čakaj, ko prideš v šolo, tam se boš kozjih molitvic učil, — ne samo po hlačah, tudi

po rokah boš pisan. Zato se mu je kar črno pred očmi delalo, ko se je govorilo: fant! zdaj pojdeš v šolo.

Mati pelje Jančeka nekega spomladanskega dne k staremu učeniku. Ko Janček tega zagleda, da je velik, da ima nekaj čudnega za uho utaknjene, s katerim se misli, da otrokom kri pušča, začne glasno jokati. Učenik ga tolaži, po glavi gladi, ali jok se mu spremeni v ihtenje in vmes se je oglašil s prav oslovskemu podobnim petjem. Ker se Janček ne da utolažiti, posadi ga učenik v zadnjo klop in ga pusti, da se mu kri upokoji. Ko jok Jančku preneha, zakrije si z rokama obraz, ter skrivno skozi prste gleda, kaj učenik počenja. Zdaj mu še le malo srčnosti ustaja, ko vidi, da učenik nima več tistega za ušesom, s komur si je mislil, da otrokom kri pušča, kar je bilo golo pero, in da je prav prijazen mož. Ta srčnost mu zopet upada, ko zagleda na mizi dolgo leskavo palico. Vedno je le v njo zrl, ko je učenik druge otroke ljubeznjivo podučeval, in jim pravil: kaj jih bo vsega lepega naučil, da jih bo rad imel, da pridnim bo podelil lepe bukvice. Ali na zadnje pristavi: Kdor bo pa poredin, neubogljiv, len, bo mu pa tale pela. Učenik prime za palico, jo visoko vzdigne. Janček meni, da njemu velja, skoči iz klopi k oknu, in hoče skozi, ali ker je bilo železno omrežje v njem, ni mogel. Nov jok nastane, in dolgo dolgo mu pravi učenik, da to njemu ne velja, predko se da potolažiti.

Prvi dan šolskega strahu je bil Janček prestal. Hitro kakor bi ga veter nesel, beži k domu, ter sklene, nič več se v tak strah podati. Kjer ga je kak otrok videl, nagajal mu je zaradi tega obnašanja. Ni ga bilo moč več v šolo pripraviti. Bežal je v gozd, ko se je le šola omenila. Ker se je videlo, da z lepo nič ne opravijo pri Jančku, pravi mu mati: Neubogljiva bédja! pojdeš pa v službo. Ta mu je bila že nekoliko bolj všeč, ter se vdá materini volji.

(Dalje prihodnjič.)

Spomini.

(Spisal Andrejčekov Jože.)

1. Pri sv. Mohorji.

(Dalje.)

Kdo je bil bolj srečen, kot sestra Ana in njen Tone! In tudi jaz se nisem nič manj veselila te zveze, ker sem sestro vedno zelo ljubila. —

Tisti čas so se po teh krajih klatili razni postopači in cigani, in marsikje kaj pokradli. — Neko popoldne pride zopet Tone k nam ter pravi očetu: „Veste, nekaj novega vam imam povedati, pa vam ni treba biti zaradi tega preveč v skrbeh. Danes zjutraj je prišel k meni star cigan ter mi kaj predrzno oznanil meni nič tebi nič, da me bodo obiskali ob kratkem gostje. Jaz sem se mu smejal, on pa ni rekel nič več dalje ter zginil zopet v gozdu. Jaz sicer nimam strahu pred temi ljudmi, ker vem, da niso preveč pogumni, vendar pa je bolje, če se človek o pravem času preskrbi. Kakor vem, imate vi oče dve pistoli dvocevki; ali ne bi ju hoteli meni posoditi nekaj časa? Dobro bi bilo, če bi kdo hotel preblizo nos vtakniti, da bi mu nekoliko pokadil.“

„Jaz pojdem sam s teboj,“ djali so oče, ki so bili zelo močni in pogumni mož. „Naj se le približa kaka nemarost, kar po hribu ga bova zatrkolila doli.“

„Ni treba,“ odvrne Tone, „menim da ne bo takove sile. Da imam le orožje, potlej se bom že branil.“

Oče so mu dali pistoli ter ga opomnili, naj bi si

vsaj kacega hlapca vzel seboj, da ne bi bil čisto sam. On pa ni hotel nikogar, ker se je, kakor sploh mladi ljudje, preveč zanašal na svojo moč in pogumnost.

Tolovaji so jeli vedno huje razsajati po okolici in gospôška jim ni mogla pri vseh prizadevah priti do živega. Tu pa tam so zažgali vasi, ondi zopet koga do mrtvega potolkli i. t. d. Oče so jeli zopet siliti Toneta, da naj si vzeme kacega človeka k sebi, on pa je rekel, da so moški sedaj bolj potrebni po vaseh, ker so tatje tako predrzni, nego njemu gori. On se jim bo že vedel braniti. — V nedeljo po deseti maši pa stopi Tone med druge fante ter pravi: „Jaz sem vedno bolj v nevarnosti zaradi tatov, zatoorej sem spravil denar v zvonik in tudi spat hodim po noči gori. Če bi kedaj sila bila, fantje, pozvonil bom z velikim zvonom, takrat pa le pritecite, kolikor vas more, pa oboroženi, ker tedaj bo že huda.“ — Fantje so vsi obljubili, da pridejo brž na pomoč, toréko začujejo po noči šmohorski zvon, in ne bodo se bali tolovajev, če jih je še toliko. —

Tri dni pozneje so pasli oče voli ondi pod hribom, kar začujejo milo stokanje. Brž tekó gledat kaj je in o groza! Šmohorski Tone je ležal ves v krvi pod skalo na pol mrtv. — Spravijo ga neutegoma v vas ter pošljejo po zdravnika. Tone se je še toliko zavedal, da se je mogel izpovedati in ob kratkem naznaniti ves dogodek. — Kakor sploh poprej, prenočil je bil tudi ono noč v zvoniku. Dan se je že jel delati, in videti, da ni nikakoršne nevarnosti blizu, odzvoní dan, potem pa pravi sam pri sebi: „Sedaj že ne bo nobenega več, ker se svetli za gorami,“ ter gre iz cerkve. Komaj pa prestopi prag, obsujejo ga tatje, in kakó ga spreleti groza, ko spozná med njimi nekaj domačih ljudi. „Boter! kaj si tudi ti med njimi?“ pravi prvemu, ki ga zgrabi. „Tudi!“ zakroboče se ta ter mu porine dolg nož v trebuh, „ne bi me bil imenoval, pa bi te bil pustil“. Potem ga zavalé po bregu doli mislé, da je popolnoma mrtev, vzemó denar ter zbežé v ptuje kraje. Nihče ni več slišal o njih, samo Tonetovega botra so ustrelili vojaki, ko jim je hotel uiti tam v Trzinškem gozdu.

Tone je že tretji dan umrl in Ana je takó žalovala, da je nismo mogli nikakor potolažiti. Pozneje, se ve da, je tudi njo ozdravil čas, omožili sve se obé h kratu, pa ona vendar ni bila odtakrat več tako vesela, kot prej, čeravno je živela s svojim možem jako zadovoljna. Strašna Tonetova smrt jej je kratila vesele ure, in kedar sve prišli skupaj, se je naj raje menila o njem.“

Takó sem pozvedel po materi skrivnostni vzrok onih tetinih solz pri cerkovnikovi hiši pri sv. Mohorji, in tudi mene je globoko ganila ta povestica.

Deček pri potoku.

(Zložil Andrejčekov Jože.)

Po strugici mali
Potoček šumlja,
Na trati ob bregu
Se deček igra.

Peresca nabira,
Jih meče v vodó
Ter gleda kak valčki
Jih dalje nesó.

Nedolžni mu smehljaj
Obrazek krasí
Ko vidi, da čolnič
Tak urno letí.

Pa valčki srebrni
Golj'fiva so stvar,
Čolniček njegov mu
Pogoltnjeje kar.

Zastonj so solzice, —
Oj, radost je preč! —
Zeleno peresce
Ne vrne se več. —

Enako perescu
Odnese bo kmal'
Nedolžno mu dobo
Nevsmiljeni val.

Zastonj bode vzdihal,
Jo klical nazaj; —
Nič več ne povrne
Življenja se maj.

Srenja pod lipo.

Peta nedelja.

Učitelj dobro vedé, da je slabo in pomanjkljivo poljedelsko orodje čestokrat krivo tudi slabega napredovanja v poljedelstvu, nakanil se je danes z našimi sosedi nekoliko o poljskem orodju razgovarjati. Sosedje so se jeli danes že za časa pod lipo sbajati in ko so bili vsi skupaj, pričeli so se pogovori blizo tako-le:

Učitelj: Znano vam je, dragi sosedje, da imamo za obdelovanje zemljišč tudi različno poljedelsko orodje. Najimennitnejše in za obdelovanje zemlje najpotrebnejše izmed vsega kmetijskega orodja je pa gotovo „oralno drevo ali plug“, s katerim orjemo, da se zemlja preruši, preobrne in zrahlja ter jo more zrak tem laglje prepipovati in jej rodovitost podeljevati. Le pomislite, koliko težavnega dela in koliko krvavih žuljev bi bilo na vaših rokah, ako ne bi imeli tolikanj koristnega oralnega drevesa! Komaj 20 ljudi bi skopalo v enem dnevu to, kar se s plugom z enim samim parom vprežne živine v enem dnevu lahko opravi. Jasno je tedaj kot beli dan, da je plug najimennitnejše in najkoristnejše kmetijsko orodje ter mislim, da ne bode odveč, ako se nekoliko o njem razgovarjamo.

Župnik: Oralno drevo je pa zelo različno in imamo jih dandanes mnogo število. Pri meni si lahko ogledate tako imenovani angleški plug, ki je brez koles in ima mesto lesene stranske dilje železno odkladnico in je tudi spodnji del ves iz železa. Umeje se, da so pri plugih brez pluznih koles naši orači nekaj časa neukretni in neznajdljivi, toda kar znajo kmetovalci drugih dežel, navadili se boste tudi vi v najskrajem času.

Hribar: „Za uk smo prebrisane glave, pa čedne in trdne postave“ pel je naš ranjki Vodnik, Bog mu daj nebesa!

Učitelj: Pa tudi pruska coha, ki ima dva lemeža in poljska „plužica“ z dolgim gredljem, kakor tudi mnogi drugi, zelo različni plugi s tremi ali še več lemeži, se dandanes močno rabijo ter je kmetovalci različnih dežel manj ali bolj priporočajo.

Lipovec: Rad bi vedel, kateri plugi so vendar najboljši?

Učitelj: Vsi imajo svoje dobre, pa tudi slabe lastnosti. Angleški plug, ki vam so ga gosp. župnik omenili, prav lepo in ravno orje ter je za enakomerno prevračanje brazd še najboljši, toda za naša zemljišča, po katerih se še mnogo kamenja nahaja, ni ustvarjen, kajti vsak kamen ga lahko na stran zasukne; vrh tega je tudi pretežek za našo vprežno živino in tudi naši kovači še ne umejo njegove izdelave. — Pruska coha je posebno za rahljanje zemlje prikladna in jo na Pruskem z najboljšim uspehom rabijo, toda že od mladih nog se je je treba privaditi, nevednež pri njej prav nič ne opravi.

Zagrajec: Kteri plugi so po tem takem najboljši? Vprašanja, ki vam ga je sosed Lipovec zastavil, še niste razmotali.

Učitelj: V obče so najboljši plugi taisti, ki najbolj popolnoma orjejo, to je, ki zemljo lepo in priležno od-

režejo in jo tako prevrnejo, da pride poprejšna spodnja stran navzgor, a zgornja navzdol ležati, da se zemlja zraka napije in nove rodilne moči navzame in pa tisti, pri katerih vprežna živina preveč moči in truda ne potrebuje. Slabi in pomanjkljivi plugi so kmetovalca na veliko škodo, kajti s slabim in pomanjkljivim plugom se ne le malo, ampak tudi slabo orje; kmetovalec in živina se upeha in vtrudi. Mar ne vidimo večkrat pri oranji, kako se živina poti in muči, da ravno svet ni pretežek ali pretrd, ki je namenjen, da se izorje. Kje je napaka? Nikjer drugej, nego v slabo ustrojenem plugu. Polje, ki je z dobrim plugom preorano, leži pred nami enako vrtu, ki ga je priden in marljiv vrtnar prav čisto in pridno z motiko in lopato obdelal. Z dobrim plugom, ki brazde lepo in popolnoma poklada, se tudi gnoj veliko bolj in enakomerno s prstjo zakrije, bodisi že na plitvo ali globoko, kakor kdo želi.

Župan: In to se posebno doseže s plugom, ki nima pluznih koles, to pa zategadel, ker ga ima orač popolnoma v svojej roki, da gre z lemežem bolj globoko ali bolj plitvo, na desno ali levo, kakor ga je volja in se mu bolje zdi.

Učitelj: Jaz vam bi nasvetoval naslednje pluge, da si je omisliti in se do dobrega z njimi seznanite, kajti najspretnejši poljedelci so je dosihmal za najbolje pripoznali in je tudi z najboljšim uspehom rabijo.

Hrastovšek: I nu, kateri pa so ti plugi, zelo sem radoveden!

Učitelj: Cugmajerjev in pa Švercev plug. Cugmajerjev plug je dandanes že skoro povsod znan in jako obražtan; posebno ga pa rabijo po Štirskem in Marskem, tudi kod nas na Kranjskem in Koroškem ga čedalje bolj v rabo vpeljujejo, a žalibog vendar še ne tako, kakor bi bilo treba. Ta plug orje izvrstno, bodisi na širjavo ali globokost, in dasiravno ima veliko železa, vendar ni veliko težji od navadnega pluga. — Švercev plug si je pa med vsemi dozdanjimi skoro največjo slavo pridobil. Njegova domovina je Flandrija v Belgiji, kjer kmetijstvo že iz starodavnih časov vrlo dobro napreduje in kjer so najumnejši in najspretnejši kmetovalci. Ta plug ima le eno samo ročico in ima spredej mesto kolesic drso, ki se lahko višje ali nižje pomakne. Orje posebno dobro in lepo ter se tudi po Slovenskem že semtertje najde.

Župnik: Pri meni si ga lahko ogledate; pridite tedaj, kedar boste čas imeli, k meni v župnijo in razkazal vam bom vse njegove dele.

Sosedje: Nam bode vrlo drago!

Učitelj: Nadalje naj vam še omenim: Brabantovski plug, ki je posebno za pešeni svet pripraven. Hohenhajmski plug s tremi lemeži, izmed katerih se dva zadnja lahko povoljno nazaj pomakneta. Ta plug je nastal iz Brabantovskega in Flandriškega pluga in je za rahljanje in pletev zemlje še najbolj prikladen, to pa le tedaj, kedar se zemlja v poredno odločenih vrstah obdeluje. Ruhadlo ali češki plug, ki je zaradi svojih posebno dobrih lastnosti tudi že po Nemškem, Francoskem, Marskem, Galiciji in ob Renu vpeljan, se posebno na lahkejši in prhkejši zemlji vrlo obnaša. Ta plug je izdelan prav prosto, je trden in pa dober kup ter se tudi pri oranji prav lahko vodi. Ruhadlo se čedalje bolj obražta in vsled tega bi vam ga posebno priporočal, da si ga kupite in na svojem zemljišču poskusite, ne bote se kesali.

Hrastovšek: Dete treni! Ne bi bil nikdar verjel, da imamo toliko različnih plugov. Jaz sem mislil, da ni

na vsem svetu drugega pluga, nego ta, kakoršnega mi rabimo.

Učitelj: In to še niso vsi; imenoval vam sem le taiste, ki so do zdaj še za najboljše pripoznani in se največje rabijo; a drugače imamo še mnogo drugih plugov, ki je pa še vedno popravljajo in zboljšujejo, ali pa, ki niso še tako obče v rabo vpeljeni ter so tudi prostemu ljudstvu toliko manj znani, kakor n. pr. Kleilejev plug s kolci, Bailey-jev angleški, škotski plug, plug na vretence, ki ga rabijo Poljaki in Rusi, ameriški plug, Read-ov plug za spodnjo nerodovitno zemljo in še mnogo drugih manj ali bolj znamenitih, ki —

Lipovec: Nehajte, nehajte, za božjo voljo! Mar je vse to res, kar nam ste od pluga pripovedali! Mar je res, da imamo toliko različnih plugov?

Župnik: Vse je gola resnica, kar vam je gospod učitelj pripovedoval in iz tega lahko sodite, ljubi moji farani, da ste v obdelovanju zemljišč za drugimi narodi zelo zelo zaostali, ker še najpotrebnejšega kmetijskega orodja ne poznate ter mislite, da je le to najboljše, kar imate vi in kar ste se od svojih predkov naučili. Temu je pa krivo to, ker ste doslej tako malo brali in vam ni bilo mar za poduk in besede modrejših ljudi, ter ste le po svoji glavi delali in ravnali. Glejte, kako se sami sebi čudite, da ste tako nevedni, in kako debelo gospoda učitelja gledate, ki vam je ravnokar toliko različnih plugov naštel. Toda temu ne sme več dalje tako biti! Na druge izobražene narode se moramo ozirati, in kar so ti dobrega in koristnega iznašli, v tem je moramo posnemati, da ne bodemo dalje zaostali, marveč tudi mi s časom vred napredovali.

Zagrajec: Da, da, zaostali smo, zaostali; in tega je le naša nemarnost kriva.

(Dalje prihodnjič.)

Trdnjava Komaren.

(Spisal Andrejčekov Jože.)

(Konec.)

Vrata v novo trdnjavo so napravljena na zahodnej strani, ko se pride iz mesta. Dva mosta peljeta čez prekop: prvi železen, ki se dá lahko razdreti, drugi pa na škrbce. Nad vrati je velika kamenita plošča vzdana z latinskim napisom, ali zaradi mnogih razpok se težko kaj bere. — Prišedši iz obokanega vhoda zapaziš na desnej in levej cele kupe krogel razne velikosti, kot bi krompirja nasul, ali pa buč nakopičil. Tu so debele votle bombe, ondi granate, tam zopet kot jabelka debele krogle, lepo zložene, kot groblje ob cesti. — Krog in krog po okopih so razpostavljeni topi, majhni in veliki, kakoršne koli hočeš, in imena vseh ti naštevati trajalo bi predolgo. Sredi trdnjave vzdiga se zopet veliko poslopje, kjer so napravljene same kosarne in v kotu majhna kapelica; na dvorišču tega poslopja je še eno, ki zopet oklepa majhino dvorišče. Tu so večidel pisarnice in oficirska stanovišča. — Kamor koli se obrneš, srečujejo te povsod vojaki ali pa vjetniki rožljaje z železnimi lancei, za katerimi korači vojak z nabito puško in nasaženim bajonetom. Ti nesrečneži napravljajo leto in dan vsa navadna dela po trdnjavi: Nekteri pometajo, drugi sekajo drva, nosijo ali vozijo vodo, però obleko in Bog vedi kaj še vse. Sedaj so jim sicer verige odvezete in več ni čuti onega neprijetnega rožljanja po dvoriščih in mostovžih.

Iz nove trdnjave se pride po mostu v staro, ki je

še veliko pustejša; pa vojakom je to imenitni kraj, kajti tukaj se jim peče dan za dnevom preljudi „komis“, tolažnik ob hudih časih. — Od tod peljejo nizka vrata iz trdnjave na majhen prostor ob Donavi, kjer stojé posamezne bele hišice, precej saksebi. To so vojaške delalnice. Tukaj se delajo patroni, polnijo votle krogle in enake strelivne reči. Varno je treba stopati po teh sobah, kajti samo iskrica, ki jo ukreše podkovana peta ob pesku, in vse bruhne kviško.

Zatorej, prijatelj, zapustiva to nevarno mesto, da tudi midva kaj ne stakneva, in oglejva se še nekoliko po mestu. —

Koj iz trdnjave prideva v majhen drevored, blizu tolikošén, kot je v Ljubljani „Zvezda“. Ali kaki razloček med „Zvezdo“ in tem drevoredom! Bodeče akacije so posajene neredno sem ter tje, tu pa tam se je vsilil pozneje tudi kak kostanjčič, ki pa še ne daje nič sence. Ograj ni tu takošnih, kot so v ljubljanski „Zvezdi“, one zelene, na katerih smo včasih zvečer dijaki tako radi posedali in to in uno ugibali ter včasih tudi kako tehtno vganili. — Tu pa tam je kaka klopica še stare šege, včasih samo dva kamena skup zmaknjena, in sredi drevoreda je polomljen vodnjak, ki pa menda že nima vode, odkar je bil sv. Štefan ogerski kralj postal. Tudi ne vidiš tu onega nališpanega sveta, ki se obrača po ljubljanskih drevoredih ali pa po dunajskem Pratru, le kaka stara ženica sedi pokvečeno na klopi, ali pa brkast ogersk očanec, ki pridno sega v svojo mastno mavho in jezno mekastí gosje stegno ali pa prešičjo kračo. Ob nedeljah posedí tudi kak vojak nekoliko v tem hladu puhaje dolgo smodko, katero si je trudoma prihranil med tednom. To je Komarniški svet, in vendar šteje mesto 12,000 prebivalcev. —

Koj pri drevoredu je velikansko, še ne davno sezidano poslopje: „Oficirski Babilon“. Popolnoma zasluži to ime, ker tukaj res drugega ne vidiš, nego same častnike raznih polkov. Sablje in ostroge zvenčijo neprenehoma po mostovžih, in kamor se ozreš, vidiš vojake in le vojake. To poslopje je pa tudi edino, ki je vredno tega imena, kajti sicer so same nizke hiše po mestu. Da ne pozabim, omenim tudi še, da je v „Babilonu“ kazino, kar je se ve da neogibna potreba pri takovem vojaškem številu.

Od „Babilona“ se pride koj na glavni Komarniški trg. Al bogme! tega imena ne zasluži. Nekoliko širja ulica so, nego drugod in ob kraji tri hiše z enim nadstropjem. Trg ima sicer tlak, ali kakošen! Visi na vse kraje, da je voznik v nevarnosti prekucniti svoj voz; tu pa tam štrli debelo kamenje kviško, ki človeku ovira hojo, če pa neprevidno stopaš, se pa še lahko spodtakneš in koj si na tleh. Menda je bil ta tlak kedaj boljši, ko je bil nov, pa tega mora že precej dolgo biti, ker sedaj je grozno razmesarjen. — Pred sodnijo, katero jo poznati po majhinem stolpu z uro, zbrana je vsa ženska barantija. Kar si le izmisliš izmed užitnih reči, dobiš tu. Razna zelenjava, sočivje, perotnina, divjačina, vse je na prodaj. Tukaj se govore skoraj vsi avstrijski jeziki, kot bi bil Komarničane nakrat sv. Duh prešinil in jim podelil dar jezika: — ogerski, polski, češki, nemški, hrvaški, vlaški, in Bog zna kaj še vse. Vse se gnjete sem ter tje, živina in ljudje. Tu se valja ščetinasti prešič v mlaki in ti prijazno kroglija nasproti, kot bi ti hotel naznaniti, kako mu dobro dá valjati se po blatu sredi trga, ondi grgačejo race in gosi, ki so se ravno dobro oprale v bližnji luži, in tako je vse polno življenja, kamor se ozreš. —

Od trga se razcepijo razne ulice na vse kraje, kterih pa je v Komarnu toliko, da ni moč vsem imena zapomniti. Naj bolje bi bilo, ko bi vse skupaj imenoval blatne ulice, ker tega imena so popolnoma vredne. Ogri ne nosijo zastonj visocih črevljev, kajti, če le količkaj dež pomoči, je kar nakrat po vseh ulicah taka deža, da je človek v nevarnosti pogrezniti se; in ako po noči hodiš po mestu, lesketajo se po lužah zvezdice in luna se ti prijazno smehljá, kot voditeljica po temi, da ne zabredeš do kolen v blato in luže; — ker mesto je slabo razsvitljeno, in le daleč narazen vidiš brleti kako lesčrbo podobno kresnici, kot bi nrlela za duše v vicah. — Bedjar, tako imenujejo tukaj navadno ogerske kmete, prav za prav pa pomeni ta beseda neobtesanega človeka, roparja, — goni svoje dolgoroge vole po teh ulicah neznano kričaje in natepaje jih, ali pa poriva bradati Mojžek, barantaje z drobno robo, voziček za svojim osličem, kterege je že sama kost in koža. — Kamor se ozreš, povsod vidiš napise: „Kavéhaz“ in „palenka“, in iz vsake takove beznice se čuje tudi godba, ktero spremlja neprijeten, hripav glas kake madjarske donde. To trpi noč in dan in po vseh ulicah, ker je skorej vsaka druga hiša krčma, če smemo takove beznice krčme imenovati. — Ondi je zopet velik prostor pred hišo. Štirje cigani jo režejo na gosli in bas, da je kaj, in širokopleči Madjar z navihanimi brkami suče svojo ohabno tovaršico, da vse prek leti plesaje priljubljeni mu „čardaš“, brez kterege nobena veselica ne mine. Reči moram, da ima ciganska godba nekaj nezapodljivega v sebi, kar se ne dá ni povedati ni popisati, in količkaj rahločutnega človeka stori otožnega. Ko je ples končan, pije se palenka na vse pretgranje, kajti Oger je vdan tej pijači z dušo in telesom, in tudi ženskam se ne zdí za malo, če jo včasih nekoliko srebnejo, a teče jim tako gladko po grlu, kot voda. —

V severnem oddelku mesta kupi navpik nekaj stolpov. Koj pri sodnji je kapelica sv. Ane, dalje v Sabotnih ulicah kalviniška cerkev, sicer obširna, pa zelo opuščena, na prostornem trgu pa se dviga čisto samše stoječa cerkev sv. Rozalije z rudečo pobarvano kuplo. V tej cerkvi so tudi na koru takove majčkine orgljice, kot sem jih videl nekda pri sv. Miklavžu v Gornograškej dolini na Štajarskem. Ogerski mogočnjaki s srebrnimi gumbi in ostrogami obiskujejo to cerkev, bornih orgljic pa se ne usmili nihče. V našej borni fari sv. Tomaža ni le enega ne s srebrnimi gumbi in ostrogami, pa imamo vendar orglje, da bi jih bila sv. Rozalija na Ogerskem gotovo vesela. Tako je na svetu le! —

Nasproti Sabotnim ulicam so frančiškanske, kjer ste tudi dve cerkvi; prva je čisto črna s stolpom brez zvonov, pa porabili so jo v vojaško hranišče, kjer se hrani moka in druga enaka ropotija. Nekda je bil tu samostan, sedaj pa so v njem vojaške pisarne, samo velik križ je vzidan še v steni s klopico spodej, kakoršen je v Ljubljani pri Frančiškanskem samostanu zunaj. Nekoliko korakov dalje je frančiškanski samostan, pa ta cerkev nima zvonika in tudi zvonov ne. — S trga proti Donavi se potezajo srbske ulice, še najčednejše izmed vseh. Tu stoji glavna dekanjska cerkev sv. Andreja z dvema zvonikoma. — Unanja oprava se popolnoma strinja z notranjo. Obširna je, zidana v rimskem slogu s čednimi oltarji in lepimi slikarjimi po oboku. — Nasproti cerkvi je gimnazija, majhina hišica. Sedaj je tukaj samo niža gimnazija, prej pa je bila tudi viša in sicer dve; evangeliška in katoliška. — Nekoliko dalje med kostanjevimi drevesi se blišči pozlačen

križ na zvoniku: to je grška cerkev, majhina sicer, pa čedno opravljena. Tej cerkvi nasproti, v komitatskih ulicah je židovski tempelj, čisto enaka stavba, kot je protestanška cerkev v Ljubljani, samo da je obširnejši. Zunaj nad vrati vsekanih je v granitno ploščo deset zapovedi in spodej letno število, zaznamovano s hebrejskimi črkami. — Ravno je sabota in iz tempeljna čuje se glasno žlobodranje, ki ni podobno niti petji niti molitvi, vse kriči v prek malo in veliko, žensko in moško. —

Ravno sva prišla do pokopališčev in glej! dve ženski nesete malo z apnom pobeljeno trugo, en možek in tri ženske so pogrebci, kterih prva si briše solzé in nese lesen križ tudi z apnom pobeljen za trugo. Zvonjenja pa ni čuti nikjer, le duhovnik čaka pri vходу. Žalosten pogreb! — Pokopališča so štiri in vsa zelo prostorna, znamenje, kako dobro žetev ima tukaj koščena žena. Prvo je katoliško, potem evangeliško, grško in slednjič židovsko. Samo zaraščena zelena meja, kot znamenje upanja, deli počivališča nemih prebivalcev, ki spavajo tu skupaj mirno spanje. Po pokopališčih nasajene so akacije, ki senčijo grobe in je ves ta kraj spomladi podoben zelenemu gozdiču. Čeravno kraj žalosti in tugovanja, je vendar še najprijetnejši v vsem Komarnu. —

Za Donavo doli je največe gibanje. Voz pri vozu stoji v lepem redu in konji pulijo senó iz velicah košar ali pa prevezanih plaht. Razni pridelki se izkladajo in zopet nakladajo v čolne, ki jih ponesó drugo stran Donave na kolodvor. Tam leži cel kup Slovakov s kosami, ki so prišli iz svojih goratih krajev kosit na pustnjo in si prislužiti nekaj krajcarjev za zimo, včasih pa tudi nadležno mrzlico, ki jo nesó domu v svoje hribe. —

Parobrod je ravno pripihal po Donavi iz Pešta in se bliža kraju; celo krđelo popotnikov že čaka na bregu, ki se popeljejo dalje proti Dunaju. —

Od tod drži most na bližnji otočič, ki se zove, ne vem zakaj, „bojni otok.“ Nekaj hiš je na njem, kamenit križ in mala kapelica, sicer pa obsega ves ta kraj lepo obdelan sadnji vrt, ki pa je ob času, ko Donava narase, ves pod vodo. Tudi breg se vedno bolj in bolj vdira in čez kaj let ne bo tudi o tem otoku ni duha ni sluha, če se ga kdo ne usmili, da zabije vsaj nekaj kolov ob kraji in založi s protjem. — Prek velike Donave unstran otoka je napravljen ladjin most, ki se da razdreti, kedar po zimi prinaša reka ledene plošče seboj. Tudi ga je treba vselej odpreti, kedar gre parobrod skozi. —

Sedaj smo zunaj Komarna, na kolodvoru v novem Senju. Skozi in skozi po Donavi vidimo mline, ki se počasi vozijo navzdol, potem pa zopet nazaj, nekteri pa popolnoma zginejo ter se preseló dalje doli proti Ostrogonu.

Na vzhodnej strani, ravno nasproti starej trdnjavi, je še ena trdnjava, ki se zove „Donaubrückenkopf“ in varuje ohod po reki, kakor na zahodu „peščeni hrib.“ Sploh rečeno pa, je ves kraj krog Komarna sama trdnjava, bodi si naravna ali pa umetno izdelana; in mnogo bi si upal tisti, ki bi jo hotel oblegati, ker več zaprek, nego človeške moči, stavi mu nasproti narava sama. —

Blagor kmečkega stanú.

(Spisal Jože s Podgorja.)

VI.

V posti že topleje vreme budi naravo k novemu življenju in vabi kmetiča iz doma na zemljišče okrog.

Sneg mu je drobja nakrhal z drevja na tla, opral kamenje po njh, snežnica raznovrstne šare nanesele tod in tod. To kmetič zdaj spravi s poti in potrebi: pograbi po celem zemljišču, pobere kamenje s polja, in popravi ograje in plotove, da mu pozneje živina ne hodi v škodo; sproti pa tudi s postom in zvestejo molitvijo očisti dušo ter jo tako ogradi zoper napade najhujega sovražnika. Ali kmetič bi posihmal ne mogel več dolgo mrleti: preveč se mu širi srce! Narava že jame dihati novo življenje: popje poka, tla zelené, ptice žvrgolé, spomladanska živahnost se budi okrog in okrog. Tam, kjer je njegov up, nad ozelenelim poljem, že škranec v jutranji zarji prepeva veselo alelujo. Kaj bo? Pride veliki teden, velika sabota, — velika noč! Kmetič, zdaj si zadovoljen! Narava se je prebudila in vstala iz svojega spanja, ti iz svojih grehov, Zveličar od smrti: Pojdi pa še ti, pój veselo alelujo! Pojdi, da pod milim nebesom v veličastno alelujo izliješ veselje, ki ti zdaj po sili kipi iz polnega srca! Cerkev sama ti veli tako. Da, bodi vesel in le raduj se: obhajal si trojno vstajenje! Potem pa: pirhi, kolač, blagoslovljena gnjat, — aleluja! Velika noč, to je res posebno na kmetih pravega veselja dan, dolgo in željno pričakovan, radostno in navdušeno praznovan.

Posihmal pak se vsa kmetičeva skrb naenkrat obrača na polje, njegovo oko najraje počiva na njem, kjer se njegov up že vzdiguje v nežnem zelenju. Pa glej, cerkev tudi zdaj to njegovo srečo deli, vodeč ga pet dni zaporedoma v procesijah po polji, pa klicaje ž njim vred prav obilen blagoslov božji z nebes dol na poljsko sadje. Dolga vrsta pobožnih, njih glasno vbrana molitev in združena prošnja v isti namen: to ima neko posebno poviševalno moč do človeškega srca, kakor brez dvoma tudi pred stolom milosti božje. Sicer pa vzlasti kmečki človek na prostem, v naravi, v tem največjem in najlepšem tempeljnu božjem, še posebno z lehka in navdušeno povzdiguje duhá proti nebesom, pa se raje, z večim in čistijim veseljem pridruževa procesijam, kakor kterumukoli drugemu zbirališču.

Tudi na sv. rešnjega Telesa dan se češčenje Bogu skazuje v slovesnih procesijah. Vendar da ima kmet ta za grešno človeštvo preimenitni praznik še posebno veselje tudi doma, zbere se prednji dan moška mladost sredi vasi; in ko pritrkuje večernice, ko možnarji pokajo, povzdigne se na ravnini mogočen mlaj visoko v ozračje, da mu najročnejši plezalec ne pripleza do vrha, ktereга so vaška dekleta s pisanimi trakovi in bliščečimi zastavami tako zalo okinčala.

Vsi ti napomenjeni cerkveni godovi pospešujejo, kakor smo videli, mikalnost in radost kmetiskega življenja v obče. Ali kakor solnce, ki sicer dan na dan sveti vsem, vendar po prislovi "pred vsacega prag enkrat še posebno (lepo) posije," tako, pravi naš kmet, "imajo tudi pri vsaki fari enkrat somenj*)," ali žegnanje. S tem preveselim dnevom, ki se leto za letom pri vsaki podružnici še posebej obhaja v vedni spomin nekdanjega prvega poblagoslovljenja dotične cerkve, sklepa se s pobožnostjo tudi še zmeraj toliko toliko nedolžnega posvetnega radovanja in izvirnih narodnih običajev na kmetih, da bi bilo z narodopisnega obzira pač vredno, da bi se obširno popisal. Ker to ni namen teh vrstic, naj le v poglavitni črti omenim, kdo je na „žegnanja“ dan na kmetih posebno vesel, o čem in kako. — To se vé, že pred ta dan se čuti po celi vasi, v kateri bodo

jutri imeli somenj. Dober duh iz kuhinj, kjer gospodinja v mastni ponvi bob cvre, više z daleč beračem nosi ter je vabi v vas, da v tropah iz devete doline prihité, kakor kavke jeseni na travnik. Pa če tudi z lepa ne dobé pocvrtine in le redkokje kak pomazan štrukelj, napolnile bi vendar „prešce“, pri vsaki hiši za vsacega najmenj po ena pripravljena, malhe beračem, ko bi brez dna ne bile. Kjer je za snesti kaj, je prvi berač; pa tudi za nobeno reč bolje ne vé, kakor, kje da bo to ali to nedeljo somenj. „Življenje berača ni slabo, pa še bolje bi bilo kot vsacega kralja,“ trdil mi je eden nekda, „ko bi vsaki dan kje drugej somenj bil.“ Ta dan namreč ni nobeden, naj bo star ali mlad, potreben ali ne, odkrižan — z božjim imenom, ktereга se, kakor vemo, berač najhuje boji. Pa kdo bi se na somenji dan z beračem mudil? Popoldne pred večernicami se začnó „fantje iz fare“ v živahnem kolobaru gnjesti na griči pred cerkvijo. Izurjeni pritrkovači gredó potem v zvonik, ostali pak spodej pripravljajo strelno orodje in tvarino za kratkočasni pok. In ko ura udari tri: „bum, bum, bum!“ zagrmé zapored možnarji, zvoni, lepo vbrani, zadoné in potlej najmenj dobro uro naprej in naprej udriha in strelje, zvoni, pozvanja in pritrkava, da na vse štiri vetrove krepek malek letí ter vsem okoličanom okrog in okrog slovesnost napoveduje, češ: „jutri pa naša!“ Med tem prinesó vaška dekleta vsaka svojih najlepših, že dolgo in navlašč za ta dan skrbno gojenih cvetlic pa jih pokloné časti božji na oltar. Cerkovnik olepša in okinča ž njimi vse oltarje, da se ljubi in prijazni vidijo na žegnanja dan, kakor bi jih bila pomlad ogrnila s svojim zalim cvetličnim ogrinjalom: da se kar zdi, da tudi svetnikom neka posebno zadovoljna nebeška radost sije z obrazov. Zraven tega pa tudi sleherna dekleta, ktera ima le količak upanja, da jo njen enkrat srečno popelje pred oltar, povije doma žlabni rožmarinov šop in ga mu, sladko skrivnost v srei, podari še tisti večer: naj ga jutri, na ta veseli, domači praznik, pripne na klobuk. Za mraka, ko odzvoni „Marijo“ in že vse potihne preko vasi, oglasi se iz nova pa drugačno pokanje. Pastirji so si bili že zdavnej navlašč za pred-somenji večer spletli velikanske biče iz ličja, in s temi korobači se vsak se svojega selišča poskušajo, kdo da jo bo bolje pritegnil. In ko se je morebiti o polnoči zadnji pok v daljavi počasi porazlegnil preko nočne tišine, zazvoni kmalu potem in popitrkuje veseli „dan“, s katerim se, da je bolj veličastno, spet strel redno vstreza. Kako veselo in slovesno pač da se po takem pripravljanji žegnanja dan sam obhaja, razumé se samo ob sebi. V podružnicah, kjer redno vsako nedeljo ni maše, budé ta dan domače pevke pobožnost pričujočih v napolnjeni cerkvi, kamor ljudje od vseh krajev privró. Po duhovnem opravilu pa se vsakdo tudi domú že veseli, ker vé, da danes bode z veliko žlico zajemal. Saj pravim, kmetič, kaj pač se ti mara, ko imaš vsako leto enkrat „somenj!“

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske drobtine.

Kako se dobrota pšenice iz zrnja njegovega spoznava. Po časniku „Oekon. Fortschr.“ pri-našajo „Nov.“ o tem to le: Vsak gospodar ali trgovec, ki pšenico prodaja ali kupuje, bi pač že po vnanjej podobi pšeničnega zrna rad spoznal dobroto njeno. Večkrat se je tedaj že vprašalo: ali dobrota pšenice, to je kemična sestava zrnja je v kaki zvezi z vnanjo po-

*) Bojé, ker so v poprešnjih časih ta dan somenjevali pred cerkvijo.

dobo? — Na to prašanje do zdaj še nismo dobili pravega odgovora.

Zdaj pa je Wolfenstein po mnogih preiskavah iznašel, da pšenice je bolj ali manj dobra, če ima več ali manj močca (štirke) v sebi, da pa dobrota pšenice se ne more ceniti po tem, ali je bolj ali manj težka.

Zato so Wolfensteinu veliko bolj važna vnanja znamenja, to je, oblika, barva in velikost zrna, kakor pa teža njena.

Po vseh svojih skušnjah je tedaj Wolfenstein prišel do tega:

1. Oblika (podoba) zrna je najimenitnejše znamenje dobrote pšenične, to je tega, da ima veliko močca (štirke) v sebi; zato je po njegovih skušnjah tista pšenica najbolja, ki ima jajčjo podobo, taka pšenica ima v 100 delih čez 69 delov (odstotkov) močca v sebi; — nasproti jih ima okrogla pšenica le okoli 63, in okroglo-podolgasta ima okoli 65 odstotkov.

2. Zraven podobe je barva važna; čem bolj je rumena kakor vosek, tem boljša je; — belorumeni ima le 63 do 64 odstotkov, rumeno-siva 65 do 66 odstotkov.

3. Za tem pa je debelost ali drobnost zrna važno znamenje; čem debelejša je pšenica, tem boljša je; drobna pšenica je manj vredna.

To se vé, da še več skušinj mora to znajdbo potrditi. Če pa jo potrdí, kako bi to veliko vredno za presojo dobrega semena in za kupčijo.

Smešnice.

Nenavadno zdravilo. Nek premožen kmet je imel hudo, zelo jezično ženo, ki mu ni dala nikdar miru v hiši. Kmalu se je bil naveličal tega pustega življenja ter začel premišljevati, kako bi temu zlu v okom prišel. Izmisli si pa to-le. „V lekarnici, pravi sam pri sebi, imajo za vsako bolezen zdravila, morebiti bi se ondi tudi katero našlo zoper hudobni jezik moje žene. Hajdimo pogledat!“ Prišel v lekarnico, koj poprosi lekarnika, ali bi mu ne mogel dati zdravila (leka) za jezik njegove žene?“ Lekarnik (apotekar) si malo premisli to reč, potem pa reče: „Dal vam bom tri kroglice“ (pile) — ter ob enem kmetu eno prav toplo na lice pritisne, rekoč: „Glejte to vam je prva kroglica! To dajte ženi, kedar vas spet obirati začne; mogoče pa, da boče za to prvo kroglico še hujša, potem pa jej dajte ovo drugo kroglico“, — ter ob enem spet začudenega kmeta še hujše po licu udari, kakor prvokrat. Nató reče lekarnik dalje: „Morebiti jej bo dosti teh 2 kroglic; če pa vendar ne, dajte jej potem še tretjo,“ — in zopet usmodí kmeta po licu, kar je le mogel. — Kmet, če tudi mu niso bile te kroglice po všeči, vendar ne zine besedice in odide. Ko domú pride, hitro ga začne žena psovati in grajati, kod se je klatil in lenobo lovil, — on pa ne reče ničesa, ampak jo dobro na lice udari. Na to začne še hujše upiti in psovati ga, on jo pa vdrugič še hujše udari, kot prvi krat. Zdaj sprevidi žena, da to ne bo dobro in umolkne. Kmet pa, vidéč, da te kroglice pomagajo, odide k lekarniku zanje zahvalit se. Ko pride v lekarnico, reče lekarniku: „Hvala vam, kroglice so dobre, dosti je bilo dveh, tretjo pa sem vam prinesel nazaj“ — ter ob enem udari lekarnika na lice, kar je le mogel.

Zastavice.

46. Vjel sem vola, tiral sem ga med dve planini, ubil sem ga, krvi in kože je bilo dosti, mesa prav nič.

47. Skočila je srna iz trnja, kamor skočila, tam izdahnila.

48. Kteri svetnik je najbolj učen?

49. Kaj lahko dva napravita, eden pa ena tudi, dve pa ne?

50. Znotrej kosmato, zunaj goló, kaj je to?

Vganjka zastavic v 15. listu: 41. denar; — 42. pepel; — 43. ščet; — 44. glas zvona; — 45. ura.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. 30. dan preteklega mesca ste se razšli delegaciji. Naloga jima je bila, da ste privolili denarjev, kar jih vlada zahteva, kar smo že omenili. Mnogo se je pri tem govorilo, liberalizem in patriotizem sta vibrala na visocem stebu, to se vé da vse zaradi tega, ker je dan danes šega, da se človek s tako maščobo zabeljenim besedovanjem najbolj skaže pred svetom. Sicer pa se je skorej vse zvršilo, kakor je želela vlada. V dveh točkah pa se niste mogli zediniti ogerska in naša delegacija, zato ste imeli skupno sejo in skupno glasovanje. Ni treba praviti, kdo je zmagal, ker je znano, da plešejo Cislajtanci, kakor Ogri žvižgajo. Dosegli so Ogri zastran mornarstva, kar ni všeč naše delegaciji, pa dosegli so tudi, da se na Donavi napravite dve velikanski ladiji (monitor), ki bote veljali mnogo tisuč. O teh ladijah je eden prvih mornarskih častnikov na ravnost povedal, da niso za nič — a vendar morajo biti, ker jih Ogri hočejo imeti. Zavoljo take fiaske so Nemci dokaj zolčca razlili, ali kaj pomaga, kdo vé, če so se kaj zmodrili s tem, in če so se, ali ni prepozno? — Nekteri deželni zbori so že zbrani, vendar danes še nič posebnega nimamo naznanjati o njihovih sejah. Toliko je gotovo, da bojo zborovali malo časa; to pa je ravno neprilčno; ravno deželnim zborom bi vlada morala dati mnogo časa in večjo samoblast, a do zdaj Avstrija še ni hotela tega spoznati. — O vojaški granici smo zadnjič več govorili. Danes naj omenimo, da so Graničarji že pokazali nezadovoljnost zoper to, da jih hočejo vcepiti med Translajtance, t j. da bi se morali Ogrom podvreči. — Čehi niso hoteli šolskih nadzornikov voliti, ali kaj se zgodi? Ker je tudi tam nekaj „ustavovernih“ učiteljev, nekaj tudi taci, ki so gosposkam bolj v oblasti, torej so sklicale take, in le-ti so volili. Zarad tega pa je bila velika glorijska med „ustavoverci“, in kdo bi jim ne privoščil radosti, saj mora vsaj nekaj dobrega priti po nadlogah, ktere so jih tlačile ravno popred! O volitvah v deželni zbor bomo govorili, ko bojo dovršene, tako tudi zastran Galicije, kjer, kakor se kaže, ministri izmed svojih zvestih izgubljajo glavo za glavo.

Nemško. Beustovo pismo je bilo zadnje, ki je šlo v Berlin, za tem je pruska vlada ustavila neslano pisarjenje. Bismark pravijo da je še zmerom bolan ali vsaj bolehen; ker je mož velikega sloveza, menda mora tudi pri njem vse tako biti, kakor pri Napoleonu.

Francosko. Bogatega bolezen se sloví kakor revnega boh, pravi slov. pregovor. Napoleon pa je še več kot bogat, on je prvi cesar v Evropi, ni tedaj čudo, da svet tolikanj ušesa nastavlja, kaj bo z njegovo boleznijo, ki vtegne res biti nevarna. Posebno denarski

mešetarji po evropskih burzah so v skrbéh. In res brž ko ne, da malo zaropoče po svetu, kedar mož oči zatisne.

Angleško. Iz Amerike naznanja telegraf v London, da je v Pensilvanji spet podsulo nad 200 rudarjev. Neusmiljena zemlja, da nima mrtvih dosti, še žive požira!

Špansko. Portugalski kraljevič Avgust blezo da bi rad prišel na španski prestol. Ako mu dadé krono, neki vzame hči vojvode Montpensier za ženo.

Romunsko. Knez Karol neki namerja, da bi dosegel naslov „kralj.“ Tudi pride te dni na Dunaj, a ne kot vladar, ampak kot zasobnik.

Razne novice.

Družba sv. Mohora. Te dni so se razposlale knjige za letošnje leto. Udje jih dobé po navadnej poti. Pač pa mora vesel biti vsak, ko v roke vzame 7 knjig za tako majhen denar.

Slovenska Matica v Ljubljani je 2. sept. imela letni zbor. — Drugi dan so se sešli na pomenek deželni poslanci slovenski, in sicer iz kranjskih, štajerskih, goriških in terzaških okrajev. S Koroškega menda ni bilo nikogar, tudi ne vemo, ali jih je kdo bil povabil. 4. dan sept. so tam imeli shod slovenski dijaki.

Janez Hus-ova slovesnost na Českem. Te dni so na Českem slovesno obhajali spomin Janeza Husa, ki slovi v več zadevah. Bil je, dasi je živel že davno, zelo svobodnih misli, tako da je zabredel celo v krivoverstvo. Kot krivovercu mu pač ne more prijazna biti katoliška cerkev. Kdo ga je tedaj slavil? Liberalci bi ga bili jako radi, saj jim je uzor svobodnih misli. A tudi oni ga niso, ker je bil — vnet Čeh, Slovan. Slovesnost so mu torej napravili Slovanje, katerih je bilo mnogo od vseh vetrov.

Nova čitalnica. 19. dan t. m. bojo na Laškem odprli novo čitalnico in takrat izvolili odbor, ki je sedaj še začasen in vljudno vabi rodoljube k omenjeni svečanosti.

Kmetijska knjiga. V zadnej seji kranjske kmetijske družbe je bilo sklenjeno, da Vilj. Schleicherjeva knjiga pride na svetlo tudi v slovenskem jeziku. Naslov knjigi bo: „O živalih kmetijstvu in gozdarstvu koristnih.“

Nesreče po železnicah. Čedalje več se čuje o nesrečah, ki se godé po železnih cestah. Nedavno je bilo spet v Galiciji četero ljudi hudo ranjenih. Dozdeva se nam, da tisti, ki imajo železnice v rokah, ali služijo pri njih, premalo, da, čedalje menj pazijo na varnost človeškega življenja. Zoper tako ravnanje mora protestovati ves svet. — Razumni možjé pa tudi trdé, da bolj površno zidajo nove železnice mimo starih; tudi ta bi bila lepa. Naj gleda na to vlada ter si pripravlja gotovost po zanesljivih izvedencih.

Veselite in svečanosti v Celovcu. Kaj neki bo to? porekó naši spoštovani čitatelji, ko zagledajo naslov te értice. Res nič posebnega ni, a radi bi vendar enkrat vsaj nekaj omenili iz Celovca, od koder roma „Besednik“ po krajih slovenskih. O narodnem življenji molčimo, saj je veljaven Slovenec pred nekaj leti izustil, da Slovenci na Koroškem so ribe, katerim je voda odplavala; to posebno veljá v našem mestu bivajočim domorodcem; na kmetih vtegne boljše prihajati, morebiti bomo vendar še v stanu, da kedaj kaj povemo o kakem taboru!? — Za danes to-le: Tudi v Celovcu so ljudjé

radi dobre volje, to se je pokazalo ravno pretekle dni, ko so simo prihajali pevci iz Ljubna in Dunaja, potem pa gasilni brambovci iz avstrijsko-ogerske dežele. O prvih je jasno samo ob sebi, da so pevali le nemške pesmi, morebiti še nihče ni mislil na to, da so prav za prav bili na zemlji slovenske. Pa tega jim ne štejemo v zelo pohlevni Slovenci. Vsak naj se raduje po svoje. Ravno tako želimo radost in vspeh gasilnim brambovcem, t. j. udom taci družtev, ki so nekoč osnovana zoper nevarnost ognja, kar je gotovo vse hvale vredno in bi bilo silno potrebno, da se vedno bolj namnože po vseh krajih. Nekaj pa bi radi zinili o tej priliki. Kaj bi rekli tukajšnji liberalci in svobodoljubeži, ko bi v enacih namerah od kod v Celovec dospeli slovenski pevci? — Po nekterih skušnjah smo prepričani, da bi nikakor ne bili tako liberalni proti nam, kakor mi proti njim. „Eneka pravica vsem,“ to je lepa beseda, ali kolikokrat po zobéh tolče ravno one, ki se posebno šopirijo ž njo. O tem obširneje piše „K. B.“ in bi se še več dalo povedati, pa naj bo za danes dosti, morebiti zopet pride priložnost, da bomo enako nadaljevali.

Husove svečanosti na Českem se je izmed Slovencev vdeležil g. Tomšič, vrednik „Slovenskega Naroda.“

Bela vrana. Štajerski poslanec g. Plankensteiner je imel dobiti Franc-Jozefov red. Ali pisal je na Dunaj, da ga noče. Kdor vé, kako hrepené javni možjé po enakem odlikovanji, bolj ko šolarčki po lističih pridnosti, ktere včasih delé učitelji, ta pritrdi, kar je „Sl. N.“ po pravici djal, da je enaka prikazen bela vrana.

Oglasnik.

Žitna cena.

V Gorici po kaznaniku, drugej povsod po merniku prerajana.

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		V Gorici	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	4	89	4	—	4	85	4	50	2	50
Rež	3	15	2	90	3	20	2	90	—	—
Ječmen	3	27	2	60	—	—	3	—	1	50
Ajda	2	93	2	90	3	—	2	70	1	35
Turšica	3	9	2	90	3	15	2	90	1	45
Proso (Pšeno)	4	13	2	60	2	80	2	80	—	—
Oves	—	—	1	80	2	5	1	80	1	25
Krompir	—	—	—	—	—	95	1	20	—	—
Fizol	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—

Kurzi na Dunaji 13. septembra.

5% metalike . . . 59 gld. 40 kr. Nadavek na srebro 120 gld. — kr.
Národno posojilo 68 „ — „ Cekini 5 „ 87 „

Loterijne srečke.

V Trstu . . . 4. septembra 1869: 70, 81, 66, 85, 12
V Lincu . . . 4. „ 1869: 70, 51, 24, 57, 78
V Gradcu . . 11. „ 1869: 58, 19, 79, 33, 39
Na Dunaju . . 11. „ 1869: 28, 53, 77, 73, 2

Prihodnje srečkanje v Trstu in v Lincu bo 18. septembra, v Gradcu in na Dunaju 25. septembra.